

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

Warszawa, 16 maja 2024 r.
znak sprawy: BM.zp.058.27.2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: udzielenie odpowiedzi na interpelację nr 2559.

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr 2559 złożoną przez Posła na Sejm RP Pana Artura Szałabawkę w sprawie protestów rolników wobec Europejskiego Zielonego Ładu, przedstawiam następujące informacje w odniesieniu do przedstawionych w przedmiotowym wystąpieniu zagadnień.

- Likwidacja Europejskiego Zielonego Ładu.

W odniesieniu do kwestii likwidacji EZŁ, należy wyjaśnić, że Europejski Zielony Ład to strategia na rzecz wzrostu, której celem jest przekształcenie UE w społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych. Strategia dotyczy wszystkich sektorów europejskiej gospodarki. W odniesieniu do sektora rolnego nie formułuje konkretnych celów, ale wymienione w niej wyzwania dotyczą także rolnictwa, a dokument odnosi się do roli, jaką ten sektor powinien odegrać.

Ambicje związane z celami EZŁ znalazły swoje odzwierciedlenie w przepisach dotyczących Wspólnej Polityki Rolnej i procesie przygotowania Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. W obecnej sytuacji kryzysowej

(zakłócenia rynkowe, niska opłacalność produkcji i spadające dochody rolników) nadmierny poziom ambicji środowiskowych doprowadził do protestów rolniczych i żądań rewizji polityki rolnej.

Odpowiadając na wnioski państw członkowskich, w tym Polski, Komisja Europejska (KE) 15 marca 2024 roku przedstawiła Radzie UE projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenia bazowe (UE) 2021/2115 i 2021/2116, którego publikacja planowana jest na maj br.

Zmiany zaproponowane przez KE w projekcie zmiany rozporządzeń bazowych, w zakresie warunkowości i ekoschematów, dotyczą głównie:

- 1) Zniesienia obowiązku ugorowania 4% gruntów ornych (tzw. GAEC 8)

Tym samym w Polsce, po zniesieniu od 2024 r. tego wymogu, norma GAEC 8 będzie się składała z dwóch elementów: (i) zachowanie elementów krajobrazu oraz (ii) zakaz przycinania żywopłotów i drzew podczas okresu lęgowego ptaków oraz okresu wychowu młodych.

- 2) Uproszczenia w normie dot. obowiązku utrzymania okrywy glebowej (tzw. GAEC 6) – państwo członkowskie będzie miało swobodę w decydowaniu w jakim okresie roku ustanowić obowiązek utrzymania okrywy glebowej
- 3) Uproszczenia w normie dot. zmianowania (tzw. GAEC 7) – rolnicy teraz będą mieli wybór, czy stosować dywersyfikację upraw, czy zmianowanie

Dzięki zmianie rozporządzeń bazowych państwa członkowskie mają możliwość wprowadzenia w ramach normy GAEC 7 (obok zmianowania) również dywersyfikacji upraw. Rolnik będzie miał wybór czy stosować zmianowanie na 40% powierzchni gruntów ornych każdego roku czy stosować dywersyfikację upraw. W przypadku wyboru dywersyfikacji upraw dla gospodarstw od 10 do 30 ha wystarczy posiadać 2 uprawy, z tym że największa uprawa nie może stanowić więcej niż 75% w strukturze zasiewów, a dla gospodarstw powyżej 30 ha wystarczy posiadać 3 uprawy, z tym że największa uprawa nie może stanowić więcej niż 75%, a dwie uprawy główne więcej niż 95% w strukturze zasiewów.

- 4) Zwolnienia gospodarstw do 10 ha z kontroli i sankcji za niespełnianie warunkowości.

Obciążenie administracyjne mniejszych gospodarstw (do 10 ha użytków rolnych) zostanie złagodzone poprzez zwolnienie ich z wizyt kontrolnych, mających na celu sprawdzenie przestrzegania wymogów warunkowości. Gospodarstwa te będą również zwolnione z kar.

Zaproponowane przez KE zmiany wychodzą naprzeciw postulowanym przez Polskę uproszczeniom oraz w dużej mierze odpowiadają na potrzeby rolników wyrażane podczas protestów, gdyż dotyczą takich wymagań, które mogą wpłynąć na ograniczenie produkcji i wzrost kosztów.

Ponadto, w związku ze zmianami rozporządzeń bazowych w Polsce ustanowiony zostanie nowy ekoschemat dotyczący gruntów wyłączonych z produkcji.

5 kwietnia 2024 r. Komitet Monitorujący Plan Strategiczny WPR 2023-2027 pozytywnie zaopiniował projekt uchwały wprowadzającej w Polsce od 2024 r. ekoschemat Grunty wyłączone z produkcji. Ekoschemat jest dobrowolny dla rolnika.

Rolnicy realizujący ten ekoschemat będą otrzymywali płatność za wyłączenie gruntów ornych z produkcji – do powierzchni nie większej niż 4% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie. Szacowana stawka płatności wynosi 563 zł/ha, tj. ok. 126,52 EUR/ha.

Wdrożenie nowego ekoschematu umożliwi rolnikom dobrowolne wyłączenie z produkcji części gruntów ornych, za co będą otrzymywali płatności. Na gruntach wyłączonych z produkcji będzie obowiązywał zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w tym zakaz wypasu i koszenia) oraz zakaz stosowania środków ochrony roślin.

Mając na uwadze powyższe oraz trwającą kampanię składania wniosków, wprowadza się rozwiązania legislacyjne umożliwiające rolnikom złożenie wniosków o przyznanie płatności w ramach ekoschematu Grunty wyłączone z produkcji lub dokonanie zmian do już złożonych wniosków o przyznanie płatności. Projektowane są przepisy, umożliwiające złożenie wniosku o przyznanie płatności w ramach nowego ekoschematu lub dokonanie zmian we wcześniej złożonych wnioskach w terminie

do 31 sierpnia 2024 r. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o planie strategicznym w powyższym zakresie, został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji (BIP RCL).

Zgodnie ze zmianą rozporządzeń bazowych, wdrożenie nowego ekoschematu pozwoli na zniesienie obowiązku ugorowania 4% gruntów ornych w ramach normy GAEC 8 już w 2024 r.

- Zatrzymanie napływu produktów rolnych z Ukrainy.

W dalszym ciągu obowiązuje zakaz importu z Ukrainy kukurydzy, pszenicy, rzepaku i słonecznika oraz niektórych produktów ich przetwórstwa wprowadzony przez Polskę od 16 września 2023r. Polska wprowadziła ten zakaz po tym, jak Komisja Europejska (KE) odmówiła przedłużenia podobnych unijnych środków stosowanych wcześniej w imporcie z Ukrainy do Polski, Słowacji, Węgier, Rumunii i Bułgarii. Decyzja Polski o jednostronnym przedłużeniu i rozszerzeniu zakresu towarowego zakazu jest kwestionowana zarówno przez KE, jak i Ukrainę. Może się wiązać z negatywnymi konsekwencjami w postaci wszczęcia wobec naszego kraju postępowania naruszeniowego na wniosek KE lub podmiotu gospodarczego. Może też prowadzić do działań odwetowych strony ukraińskiej w postaci barier w dostępie do rynku ukraińskiego dla polskiego eksportu (Ukraina już zaskarżyła omawiany zakaz do WTO). W związku z tym Polska prowadzi rozmowy z Ukrainą na temat wypracowania dwustronnych zasad handlu, które byłyby akceptowalne dla Polski, dla KE i strony ukraińskiej, a jednocześnie zapobiegałyby nadmiernemu przywozowi towarów rolnych z Ukrainy i destabilizacji polskiego rynku rolnego. W celu usprawnienia i przyspieszenia rozmów do udziału w spotkaniach ministrów rolnictwa Polski i Ukrainy zaangażowane zostały także organizacje rolnicze z obu krajów.

W związku z odwołaniem ukraińskiego ministra rolnictwa i powierzeniu jego obowiązków tymczasowemu ministrowi, aktualnie rozmowy ulegną spowolnieniu, ale staramy się o ich podtrzymanie na szczeblu technicznym i dyrektorskim.

Rozszerzenie zakresu embarga prowadziłoby do zaostrzenia konfliktu z Komisją Europejską i stroną ukraińską oraz zwiększenia prawdopodobieństwa opisanych wyżej negatywnych konsekwencji. Zamiast tego MRiRW podejmuje działania służące

zwiększeniu ochrony rynku w ramach istniejących ram i przepisów unijnych. Dzięki m.in. naszym postulatam prezentowanym na forum UE, rozporządzenie PE i Rady w sprawie przedłużenia autonomicznych środków handlowych ATM dla Ukrainy ma zawierać rozwiązania poprawiające ochronę wrażliwych sektorów rolnictwa w porównaniu z obecnym stanem prawnym. Dla najbardziej wrażliwych produktów, takich jak cukier, jaja czy mięso drobiowe, a także owies, niektóre przetwory zbożowe oraz miód, przewidziany jest automatyczny mechanizm przywrócenia przez Komisję Europejską kontyngentów taryfowych (TRQ) i ceł zgodnych z Układem o stowarzyszeniu UE-Ukraina, jeśli import z Ukrainy przekroczy średnią z okresu referencyjnego (II połowa 2021, całe lata 2022 i 2023). W przypadku wszystkich produktów objętych ATM (tj. nie w pełni zliberalizowanych w umowie stowarzyszeniowej z Ukrainą), w razie gdyby import powodował zakłócenia na rynku, kraje członkowskie będą mogły wnioskować do KE o przywrócenie ceł lub przyjęcie innych środków ograniczających import. Nie wszystkie nasze postulaty dotyczące ograniczenia liberalizacji w ramach ATM zostały przyjęte, ale trudno było uzyskać więcej biorąc pod uwagę, że środki ATM są traktowane jako istotny element wsparcia UE dla Ukrainy w związku z rosyjską agresją.

- *Ustawowe wprowadzenie cen minimalnych na podstawowe produkty (mleko, trzoda, wołowina, zboża).*

Postulat ustawowego rozwiązania polegającego na wprowadzeniu cen minimalnych budzi zasadnicze wątpliwości w zakresie zgodności z przepisami prawa krajowego oraz UE, w tym swobodą przepływu towarów (art. 34 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) czy swobodą przedsiębiorczości (art.49 TFUE) oraz swobodą działalności gospodarczej, która należy do podstawowych zasad ustroju i jest objęta gwarancjami konstytucyjnymi (art. 20 i 22 Konstytucji RP).

Polska jako członek Unii Europejskiej jest zobligowana do przestrzegania prawa unijnego. Producenci rolni funkcjonują na jednolitym rynku unijnym regulowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Przepisy polityki rolnej UE zobowiązują państwa członkowskie UE do respektowania jednolitych zasad wspólnej organizacji rynków rolnych i nie przyznają uprawnień do podejmowania na szczeblu krajowym samodzielnych decyzji o zastosowaniu mechanizmów interwencyjnych wpływających na stabilizację sytuacji i poprawę cen skupu, np. wprowadzenia cen minimalnych. Rynki

rolne, w tym rynek mleka, wieprzowiny, wołowiny i zbóż regulowane są przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych. Obowiązuje ono we wszystkich państwach członkowskich UE. Przepisy rozporządzenia określają instrumenty interwencji rynkowej oraz środki nadzwyczajne uruchamiane w sytuacjach kryzysowych, przy czym decyzja o ich zastosowaniu podejmowana jest przez Komisję Europejską.

W 2019 roku Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjęło inicjatywę wdrożenia w drodze ustawy tzw. cen referencyjnych w oparciu o poziom kosztów produkcji. Rozwiązanie to miało umożliwić producentom rolnym uzyskania cen, które pokrywałyby przeciętne koszty wytworzenia produktu rolnego oraz przyczynić się do sprawiedliwego podziału marż w łańcuchu dostaw żywności. W procesie notyfikacji Komisja Europejska zakwestionowała zaproponowane przepisy dotyczące ustalania ceny referencyjnej. KE podkreśliła, że zgodnie z art. 168 ust. 6 rozporządzenia 1308/2013 wszystkie elementy umów na dostawę produktów rolnych zawieranych przez producentów, odbiorców, przetwórców lub dystrybutorów, w tym elementy obejmujące cenę do zapłaty za dostawę, są swobodnie negocjowane między stronami. W opinii KE nie jest dopuszczalne ustalanie cen przez władze krajowe.

- *Ustawowe powołanie reprezentatywnej Komisji Rolniczego Dialogu Społecznego i Wojewódzkich Komisji Rolniczego Dialogu Społecznego.*

W ministerstwie trwają prace nad powołaniem rolniczych zespołów konsultacyjnych, w skład których będą wchodzić eksperci, przedstawiciele różnych organizacji rolniczych. W ramach tych zespołów będziemy rozmawiać o poszczególnych sprawach, w rozbiciu na różne sektory, wspólnie z udziałem rolników. Będziemy również dyskutować o sprawach bieżących i o sprawach przyszłościowych. Na prośbę MSWiA, w każdym z urzędów wojewódzkich powołano pełnomocnika wojewody do spraw rolnictwa. Obiecałem też rolnikom ostatnio protestującym w Sejmie, że powstanie komisja dialogu rolniczego z Rządem i spełnię tę obietnicę.

- Wprowadzenie zmian organizacyjnych w Krajowej Grupie Spożywczej.

Krajowa Grupa Spożywcza S.A. jest spółką, której większościowe udziały są własnością Skarbu Państwa. Zgodnie z art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2024 r., poz. 125), to minister właściwy do spraw aktywów państwowych wykonuje prawa z akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi albo indywidualnymi. Jednocześnie Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie przekazano ww. uprawnień w oparciu o art. 8 ust. 1 ww. ustawy. Powyższe oznacza, że wyłącznie Minister Aktywów Państwowych posiada kompetencje do podejmowania wiążących decyzji właścicielskich, mających wpływ na działalność Krajowej Grupy Spożywczej S.A.

- Przywrócenie wcześniejszych emerytur dla rolników w celu wzmocnienia wymiany pokoleniowej na wsi.

Rolnicy jako jedyna grupa społeczno-zawodowa w Polsce mają własny, odrębny od powszechnego, system ubezpieczenia społecznego, który realizowany jest przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2024 r., poz. 90). Pozostałe grupy społeczno-zawodowe objęte są powszechnym systemem ubezpieczeń społecznych, realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Od 1 stycznia 2013 r. rozpoczął się proces wygaszania wcześniejszych emerytur rolniczych. O przedmiotowe świadczenie, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mogli ubiegać się wyłącznie rolnicy, którzy wszystkie ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia spełnili do 31 grudnia 2017 r. (art. 19 ust. 2a). Wcześniejsze emerytury w powszechnym systemie emerytalnym wygaszone zostały już w 2008 r.

Zatem wiek emerytalny zarówno w powszechnym, jak i rolniczym systemie ubezpieczeń społecznych, jest ustalony na tym samym poziomie i w obu systemach wygaszona została możliwość nabywania świadczeń emerytalnych w wieku niższym niż wiek emerytalny. Należy podchodzić z rozwagą do zmian, które zostały wprowadzone z myślą o zachowaniu, w perspektywie wieloletniej, równowagi

finansowej istniejących w Polsce systemów emerytalnych w związku z zachodzącymi zmianami demograficznymi.

Z wyrazami szacunku

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – Departament Spraw Parlamentarnych.